

mного tega, kar zabranjuje naravstvo (Tako Ahrens v Holtzendorff-ovi Encycl. I. str. 47). Istini prikladneje se meni vidi odgovor: pravo mnogo tega prisiljeno dopušča, kar naravstvo zabranjuje, ker pravo nedostaje sredstev kazniti je ali vsaj zapretiti je po stavljenih zakonih. Brez oblike ali obrazca ni prava, ni pravnega postopanja, a uprav obliko najti je težava, včasih nemoč. Starejše pravniško ravnilo je bilo: vse kar je proti naravstvu, je tudi kaznivo (Glaser: Gesammel. klein. Schriften. I. str. 31). Drugi pravniki trdijo: kaznivo je samo, kar je z družbinskega („državnega“) ozira kazni krivo (Glaser: ibid. I. str. 17). Videti je torej iz uvažanja teh mej, kako je treba določenega zbliževanja prava z naravstvom. Želeti je, da se pravniki pridno ozirajo na dela naravstvenikov, ti pa na dela pravnikov, da se nauki teh in drugih očistijo mnogih negotovostij in nedoločenostij.
(Dalje prihodnjič.)

Ali sme c. kr. državno pravdnništvo odreči prodajo kavcije, položene za perijodičen list, če je sodišče pravomočno izreklo, da je urednik zavezan, zasebnemu tožitelju troške povrniti, in če urednik lista teh troškov ne plača (§ 15. tisk. zak.)?

(Dopis.)

Vprašanje, katero je na čelo postavljeno, je tako preprosto, da se na prvi pogled vidi čudno, če ima kdo oziraje se na § 15. tisk. zak. kak dvom glede dolžnosti javnega tožitelja. Zakonovo določilo je jasno, odgovor torej lahak. Vender se je dvignil dvom v tem pogledu. Rešitev tega vprašanja pa se je tako čudno zavila in prikrla, da je končno bilo izjemnim sredstvom iskati odpo-
moči. Če slučaj v nastopnih vrsticah objavim in ga denem pod kritično ost, zgodi se to »sine ira et studio.« Nek nemški pisatelj ima hvalevredno navado, da v svojih znanstvenih spisih poudarja načelo: »errando discimus.« Mislim, da ta izrek nima veliko dejanskega uspeha; oni, ki se moti, navadno zmote noče pripoznati in trdi, da je njegova prava. Drugo načelo moramo v takih slučajih adoptovati. To načelo slove: »Publicando docemus.« Zmota sama

na sebi ne pouči nikogar; objava zmote pa pripravi marsikogar na pravo pot. Idimo torej k stvari samej!

Povodom obravnave proti »Celjskemu Sokolu« je časnik »D. W.«, ki izhaja v C., obtožence, ki so bili v prvi instanci obsojeni, hitro po razglasu prve rzsodbe napadal. Ni tukaj umestno preiskovati, s kakim namenom se je to zgodilo. V resnici pa so obtoženci imeli dovolj razlogov misliti, da ima ta napad jedino le namen, prizivno sodišče v C. preokupovati in, dejal bi, potrditev prve rzsodbe, ki je bila obtožencem neugodna, osigurati. Nočem tudi tukaj preiskavati, ali je glede na določbe kazenskih zakonov, oziroma na čl. VIII. zakona z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. de 1863 sploh prav bilo, pustiti dotični tendencijozni članek nezaplenjen. Lahko bi se namreč tako-le argumentovalo: Glavna obravnava o prestopnih rečeh ima v primeri z vzklicno obravnavo v drugi instanci, kjer se reformuje rzsodba v dejanskem in pravnem pogledu, značaj preiskovalnega postopanja. Še le, če je gotovo, da se obsojenec ni pritožil glede krivde, tedaj se obravnava, oziroma izid obravnave dá objaviti v perijodičnih listih ali v tiskovinah sploh. Dokler pa vzklic zaradi krivde ni konečno rešen, more vsako objavljenje dotične reči po tisku vplivati na javno mnenje in torej tudi na tiste sodnike, ki bodo o vzklicu še-le sklepali in sodili. Čl. VIII. kazenske novele z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. de 1863 pa uprav to želi preprečiti. Praksa je sicer navedenemu načelu protivna; kajti, kakor se človek dan na dan lahko prepriča iz žurnalov, prestopne obravnave se na dolgo in široko premlevajo po časnikih, in reporterji, ki hočejo pikantnosti poročati, trudijo se čestokrat, da bi obsojencu na kvar stvar jednostransko zasukali. Toda, dokler druga instanca ne izgovori definitivne besede o krivdi, je vse tako besedičenje in premlevanje — najmanj brez potrebe.

Tako je tudi v le-tem slučaju. Časnik ni počakal, ali bode druga instanca potrdila izrek o krivdi obtožencev, nego je obdeloval obtožence od nemila do nedraga. Potem pa, ko se je spoznalo, da so nekrivi, oznanil je komaj s par vrsticami svojim čitateljem, da so v drugi instanci oproščeni. Tako postopanje je gotovo krivica onim, ki so potem venderle spoznani nekrivimi.

Dva obtoženca dr. F. V. in F. L. sta zaradi neresničnega in tendencijoznega poročila čutila potrebo, časniku poslati popravek, ki je imel namen paralizovati neugoden utis, povzročen po krivem

poročilu. Ta popravek se pa ni sprejel. Na to vložita zasebna tožitelja tožbo proti uredniku napominanega lista po smislu §-a 19. in 21. tisk. zakona. Prvi sodnik je tožbo zavrnil, češ, da je bil urednik upravičen popravek odbiti, ker je — tako pravijo razlogi — bil opravičeno mislil, da je časnikarsko poročilo resnično, razkrivdi ga torej § 2. lit. c), oziroma § 239. kaz. zak. »Per parenthesis« tukaj omenjam, da se je videlo napačno, to tiskovno pravdo izročiti onemu sodniku, ki je vodil tudi »Sokolsko« obravnavo. Kajti če ta sodnik ugotovi tiskovni tožbi in obsodi urednika, onda izreče ob jednem, da se njegova rabsodba z razlogi vred boji »belega dne«; ako pa tožbo, in to se je v istini tudi zgodilo, zavrne in urednika oprosti, kdo bi potem privatnima tožiteljema zameril, če trdita, da sodnik hoče s časnikom in z drugo tiskovno rabsodbo »podpirati« rabsode prve rabsodbe. Jedno kakor drugo je kvarno in vzbuja nemir ter napačno mnenje glede pravosodstva.

Ker razlogov prvega sodnika v tiskovni pravdi ni potrdila druga instanca, nego se je druga instanca postavila na jedino pravo stališče ter izrekla, da urednik nima pravice soditi in prevdarjati, je li popravek resničen ali ni resničen, ne bodem nadalje pretresal tega vprašanja. Toliko lahko omenim, da bi, če bi bil obveljal nazor prvega sodnika, vsak popravek neresnice v listu bil nemogožen; kajti vsak urednik se bi izgovarjal s tem, da je on za svojo osebo prepričan o resničnosti članka. Subjektivno mnenje urednikovo o istinitosti ali neistinitosti popravka pa ne odločuje. Če bi odločevalo to subjektivno mnenje urednikovo, bi bil on sodnik, kakor je kazenski sodnik; kakor le-ta kaznjuje z besedami (§ 419. kaz. zak.), z denarjem in kaznijo prostosti, kaznoval bi urednik z besedami, a ta kazen bi bila, ker je razširjena, veliko hujša od denarne ali prostostne kazni.

Ko je bil urednik lista v drugi instanci obsojen, zahtevala sta dr. F. V. in F. L., da naj se zoper urednika odmerijo troški kazenskega postopanja. To se zgodi in dotični odlok stopi v pravno moč. Urednik ne plača in zatorej se obrneta tožitelja do c. kr. okrajnega sodišča v C., naj bi likvidovalo troške in plačilo odredilo iz kavcije, ki je položena za list po smislu § 15. tisk. zakona. To se zgodi; z odlokom z dne 23. marcija 1892, št. 1424 zaukaže sodišče uredniku, da se mora v 3 dneh izkazati pri c. kr. državnem pravdnštvu, je li plačal troške. Tudi ta odlok stopi v pravno moč,

ne da bi urednik plačal troške. Zopet se obrneta tožitelja do c. kr. okrajnega sodišča s prošnjo, naj državnemu pravdnštvu potrdi pravomočnost zgoraj omenjenega odloka in ga zaprosi, da se prodaja kavcije dovoli. C. kr. okrajno sodišče to stori in odstopi celo prošnjo c. kr. državnemu pravdnštvu. Le-to pa da c. kr. okrajnemu sodišču na znanje, da ne vidi nobenega povoda za poslovanje; kajti, tako pravi c. kr. državno pravdnštvo, denarno kazen je urednik plačal, — takih troškov, ki bi jih bilo državi povrniti, v pravdi ni narastlo, zasebni troški pa c. kr. državnega pravdnštva nič ne brigajo (»da eine Vertretung von Privatinteressen der k. k. Staatsanwaltschaft nicht obliege«).

Ko se je ta odredba c. kr. državnega pravdnštva z odlokom c. kr. okrajnega sodišča v C. strankama intimovala, bilo je uvaževati, ali in na kak način se da v okom priti takemu neutemeljenemu postopanju. Gotovo je toliko, da je c. kr. okrajno sodišče popolnem korektno ravnalo in da pritožba proti odloku c. kr. okrajnega sodišča ni umestna, ker sodni dvor prve instance kot pritožbeno sodišče nima pravice sklepati, ali je c. kr. državno pravdnštvo izpolnilo svojo dolžnost. Na drugi strani pa je tudi gotovo, da, če c. kr. državno pravdnštvo ostane pri tem sklepu, tožiteljema sploh ni moči dobiti povrnjenih troškov, kajti urednik, kakor je bilo obče znano, ni premogel ničesar, kar bi se zarubiti dalo; drugej osebi pa se ni naložilo povrniti troške. Zasebnima tožiteljema torej ni kazalo drugega, nego obrniti se do višjega državnega pravdnštva ter ga prositi, da naj uporabi svojo nadzorstveno oblast po §-u 32. kaz. pr. r. ter c. kr. državno pravdnštvo pouči, da je na krivem poti, če se nasproti tožiteljevim troškom, katere je po zakonu plačati na vsak način iz kavcije, postavi na tako negativno stališče.

Ta prošnja tožiteljev je imela tudi pričakovani uspeh; kajti nekaj dnij po vloženi napominani prošnji je urednik, ki se je prej trdovratno branil, troške plačati, te troške vender-le plačal in zato je visoko c. kr. nadpravdnštvo izreklo, da sedaj, ko so uže plačani troški, nima prošnja več nobenega pomena (»wird die Eingabe als gegenstandslos zurückgestellt«).

Videti je torej, da je visoko nadpravdnštvo v G. v tem vprašanji se popolnem akomodiralo onim pravnim nazorom, katere sta tožitelja v svoji ulogi utemeljila in katerih jedro hočem podati v nastopnem.

Kavcija perijodičnega lista ni samo subsidijarno jamstvo za vse denarne kazni in troške, ki so prisojeni v kazenski obsodbi, nego pricipalno jamstvo. C. kr. državni pravdnik ne sme se odreči sodelovanju po smislu § 15. tisk. zakona, ako zahteva zasebni tožitelj, da se mu troški izplačajo iz kavcije. Določba § 15. tisk. zakona podeljuje jednakopravnost troškom zasebnega tožitelja ter denarnim kaznim in onim troškom, katere je iztirjati uradnim pôtem. Državni pravdnik ni upravičen ustvarjati katere razlike koli med troški, katere je uradnim pôtem iztirjati, in onimi troški, katere je zasebnemu tožitelju povrniti iz kavcije. Po besedilu §-a 15. tisk. zakona se državni pravdnik svoji dolžnosti, po kateri mu je plačilo troškov omogočiti iz kavcije, ne sme odreči niti tedaj, če obsojeni urednik ima imetja zadosti, da se z rubežnijo troški zavarujejo. Če bi se lastniku kavcije hotel privoliti tak »beneficium ordinis«, to bi se v zakonu določilo izrecno in jasno. Ker pa takega določila ni nikjer najti, tudi ne sme državni pravdnik lastnika kavcije vzeti v posebno zaščito in zasebnemu tožitelju odkazati rubežni zasebnega imetja, ki ga poseduje obsojeni odgovorni urednik lista.

Dokazano je torej, da je vprašanje, tem vrstam na čelo postavljeno, brezuvetno zanikati.

A. Brumen.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ako se izbriše tabularna tirjatev, obremenjena z nadzastavno pravico, s pridržkom §-a 51. zemlj. zak., ima to za učin, da obstoja prvotni stavek le še z onim zneskom, katerega je potreba, da se popolnoma pokrije tirjatev nadzastavnega upnika s pripadki vred.

Obrtno pomočno društvo v Lj. pridobilo si je za svoji tirjatvi v znesku 200 gld. in 100 gld. s prip. nadzastavno pravico na tirjatev Marije T. iz ženitne pogodbe z dne 10. okt. 1843 v znesku 1050 gld., vknjiženo pri posestvu Ane P. vložek šte. 185 kat. obč. Vič, ter je le-tó tudi pôtem sodne prodaje kupilo.